

FOSFORINPOISTON KEHITTYMINEN 1980–2020

Risto Saarinen
Toimitusjohtaja
Porvoon vesi

[#vesihuolto2018](#)
[@saarinen_risto](#)

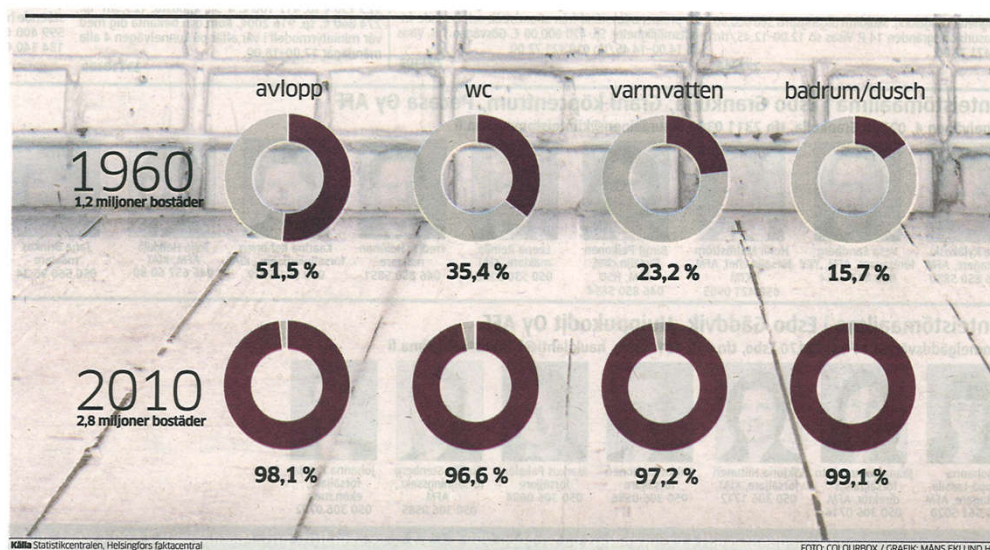

Yhteenveto

- Fosforinpoisto osataan Suomessa
- Osaaminen ja tekniset ratkaisut ovat parantuneet
- On aika arvioida, tarvitaanko vesien tilan parantamiseen edelleen uusia askelia jätevedenpuhdistamoiden fosforinpoistossa.

[#vesihuolto2018](#)
[@saarinen_risto](#)

[#vesihuolto2018](#)

[@saarinen_risto](#)

Fosforin käyttäytyminen

- Jäteveden fosfori
  - Ortofosfaattina PO_4^{3-}
  - Sitoutuneena orgaanisiin molekyyleihin, joista vapautuu ortofosfaatiksi
  - Pieni osa polyfosfaatteina, jotka eivät hajoa tai reagoi ja niitä on vaikea poistaa.
- Solujen energiatasapainoreaktiot
  - Energiaa vapautuu: Adenosiinitrifosfaatti ATP → ADP → AMP
  - Energiaa sidotaan päinvastaisessa reaktioketjussa
- Biologinen jv-puhdistus
  - Perustuu biomassan kasvuun ja soluhengitykseen, jotka kuluttavat jäteveden orgaanista ainesta
  - Merkittävä määrä fosforia sitoutuu solumassaan. Assimilaatioon kuluu 30–40 % fosforista.
  - Biomassan ravintetarve arvioitavissa BHK : N : P –suhteen avulla (100 : 5 : 1)
- Fosforin tehostettu poisto tarpeen vesistön kannalta
  - Fosfori leväkeasvua rajoittava tekijä
  - Assimilaatiossa ei sitoudu riittävästi fosforia
  - Käsittelyn jälkeen runsaasti fosforia verrattuna luonnonvesiin

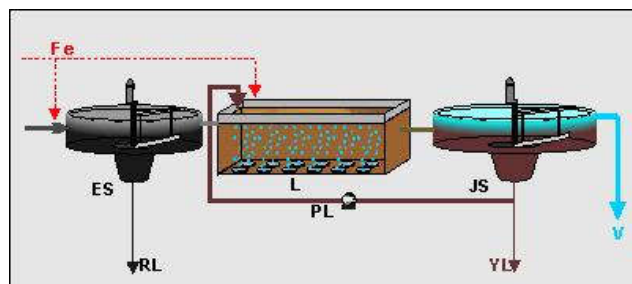

[#vesihuolto2018](#)

[@saarinen_risto](#)

Puhdistamoiden rakentaminen käynnistyi

- Vesilaki 1961, vesiasetus 1962
  - Vesistön pilaamiskielto, lupahakemus, lupamääräykset pilaamisen rajoittamiseksi
- Rakentaminen käyntiin laajemmin 1970-luvulla
- Prosessiratkaisuuina rinnakkaisaostus ja suorasaostus

#vesihuolto2018
@saarinen_risto

Porvoon vesi
Borgå vatten

Rinnakkaisaostus

- Sveitsissä ja Suomessa kehitetty
- Porissa titaanidioksidituotannon sivutuotteena ferrosulfaatti
- Aluksi riittävä annostus, myöhemmin säätäminen jäännösfosforin avulla, sitten kaksipistesyöttö ja polymeerin käyttö
- Reaktiot
  - Ferrosulfaatin liukeneminen:

$$\text{FeSO}_4 \cdot 7 \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{Fe}^{2+} + \text{SO}_4^{2-} + 7 \text{H}_2\text{O}$$
  - Raudan hapettuminen kolmenarvoiseksi:

$$\text{Fe}^{2+} + \text{O}_2 + 4 \text{H}^+ \rightarrow \text{Fe}^{3+} + 2 \text{H}_2\text{O}$$
  - Rautafosfaatin saostuminen:

$$\text{Fe}^{3+} + \text{PO}_4^{3-} \rightarrow \text{FePO}_4$$

#vesihuolto2018
@saarinen_risto

Porvoon vesi
Borgå vatten

Suorasaostus

- Yksinkertainen ja halpa prosessi
  - Metallihydroksidi + metallifosfaatti
  - Pikasekoitus ja flokkaus
  - pH:n säätö oleellinen
- Sammutettu kalkki aluksi yleisin saostuskemikaali
- AVR (rautapitoinen alumiinisulfaatti)
- Finnferri (rautakloridi/sulfaatti) ... PIX
- Ansu (alumiinisulfaatti)
- Kempac (polyalumiinkloridi) ... PAX
- Muitakin laatuja ja toimittajia

Partek
Boliden
Finnish Chemicals
/ Kemira
Kemira
Kemira

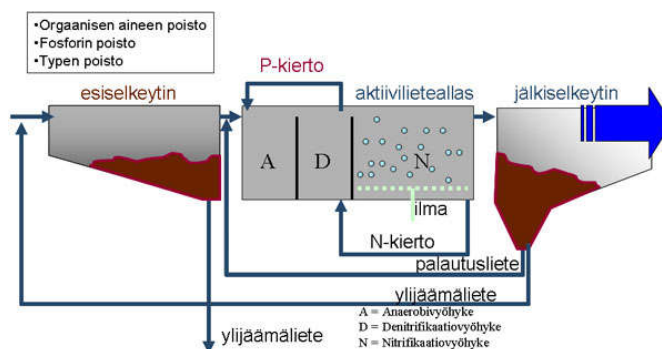

[#vesihuolto2018](#)

[@saarinen_risto](#)

Biologinen fosforinpoisto

- Ei yleistynyt Suomessa
- Edellyttää aina myös saostuskemikaalin käyttöä

[#vesihuolto2018](#)

[@saarinen_risto](#)

2000-luku

- Suorasaostuslaitoksista luovutaan
- Aktiivilieteprosessi päämenetelmä
- Muita menetelmiä: biologinen suodatin, bioroottori, MBBR, MBR
- Tertiäärikäsittely yleistyy
  - Flotaatio
  - Hiekkasuodatus (jatkuvatoiminen)
  - Kiekkosuodatus
- Ohitusvesien käsittelyyn ryhdytty
  - Mikrohiekkalla tehostettu lamelliselkeytys
  - Kiekkosuodatus
- Joissain täydentävissä menetelmissä vain kiintoaineen erotuksen tehostus, joissain myös kemiallinen saostus ja flokkaus

[#vesihuolto2018](#)

[@saarinen_risto](#)

Vaatimusten kiristyminen edisti/edellytti teknistä kehittymistä

- 1,5 mg/l
  - Säkkiannostelu / irtotavaran "viikkotason annostelu"
- 1,0 mg/l
  - Jäännösfosforin mittaus
  - Annosteluliuksen tarkkailu
- 0,5 mg/l
  - Kaksipistesyöttö
  - Jatkuvatoiminen fosforin mittaus
  - Selkeytyksen tehostus polymeerillä
- 0,3 mg/l
  - Väljä mitoitus ja/tai tertiäärikäsittely
  - Ohitusvesien käsittely
- 0,1 mg/l
  - Membraaniprosessit

[#vesihuolto2018](#)

[@saarinen_risto](#)

Joko riittää?

- Esimerkkinä Porvoo

- Porvoonjoen suulla 5-7 % fosforista peräisin yhdyskuntien jätevedenpuhdistamoilta
- Merialue:

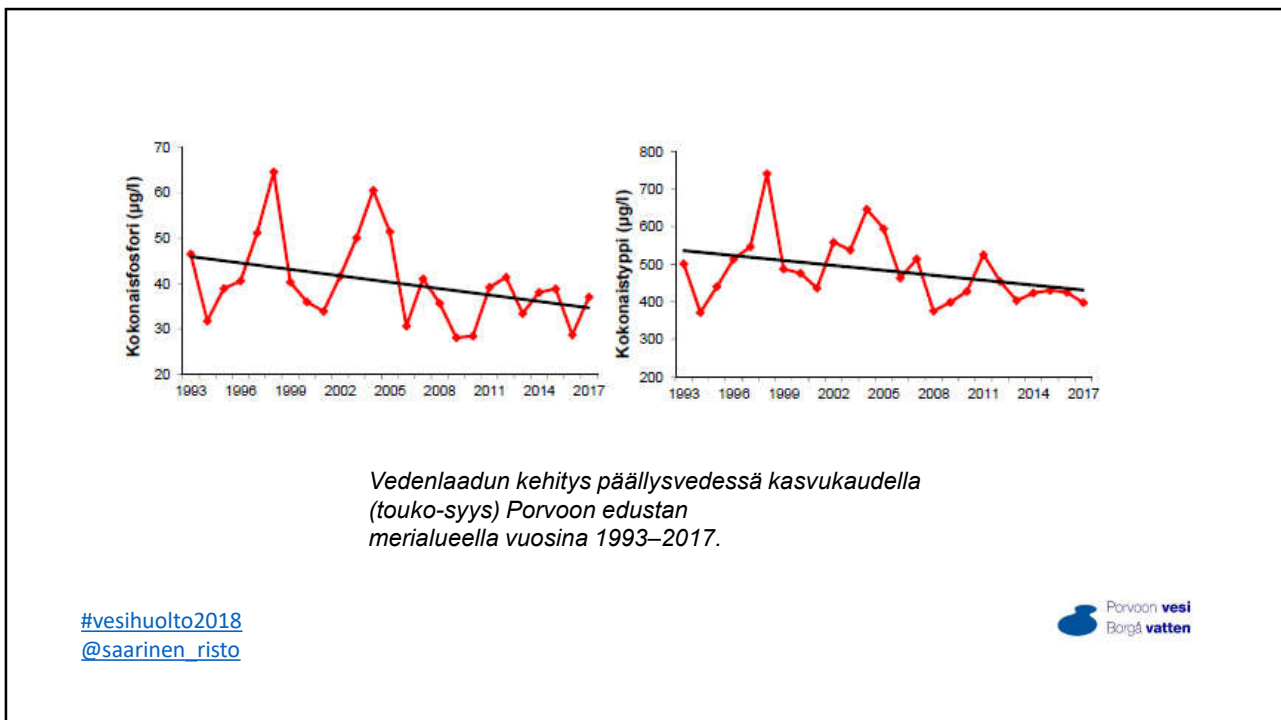
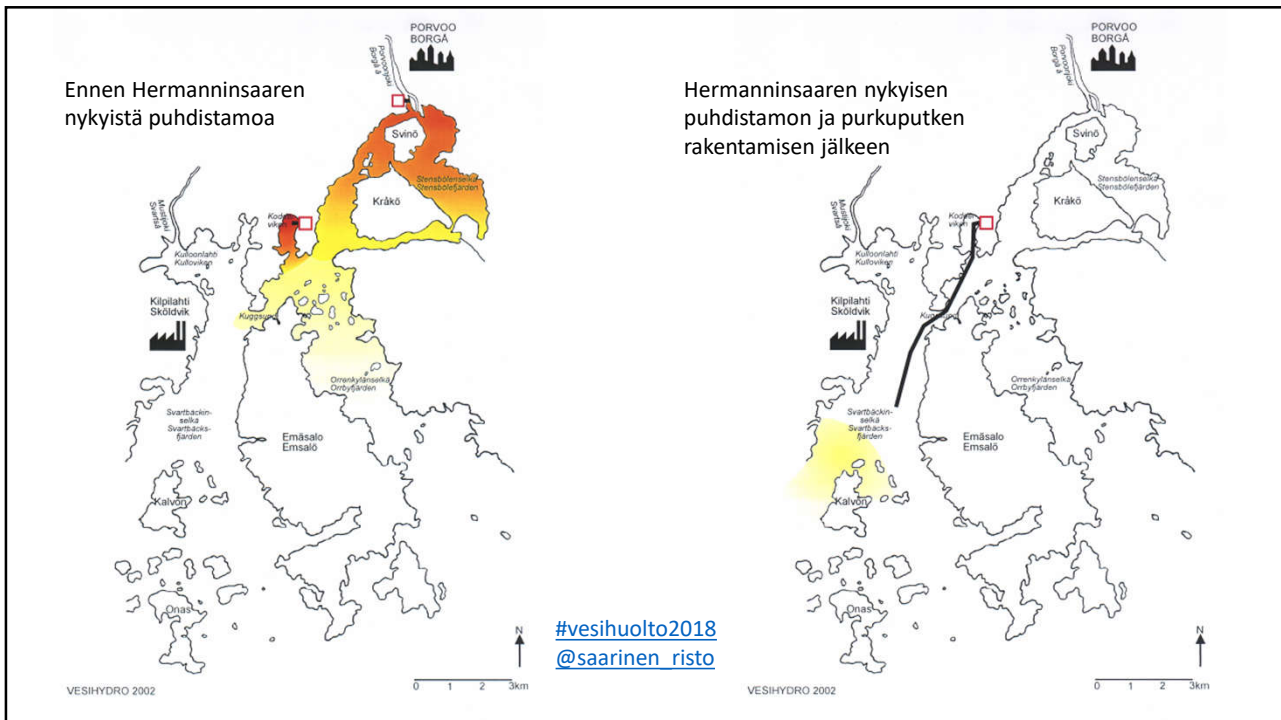
Kuormitusosuudet 2017	kok. P %	kok. N %
Porvoonjoki ja Mustijoki	96,4	94,2
Tolkkisten biovoimalaitos	0,02	0,02
Kilpilahden teollisuusjätevedet	2,7	2,5
Hermanninsaaren jyp	0,9	3,3

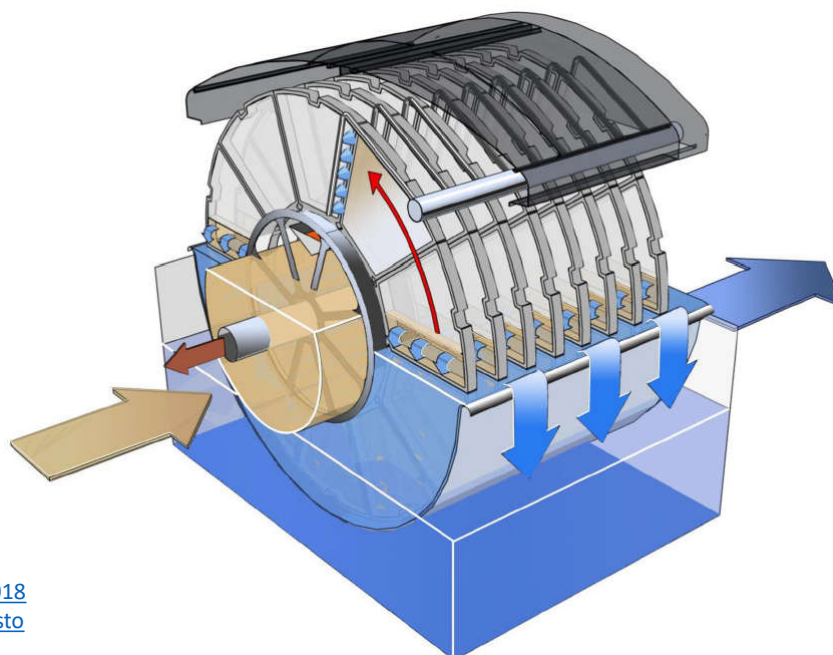
[#vesihuolto2018](#)
[@saarinen_risto](#)

[#vesihuolto2018](#)
[@saarinen_risto](#)

12

[#vesihuolto2018](#)
[@saarinen_risto](#)

Parvoon **vesi**
Borgå **vatten**

Hermanninsaaren puhdistamo

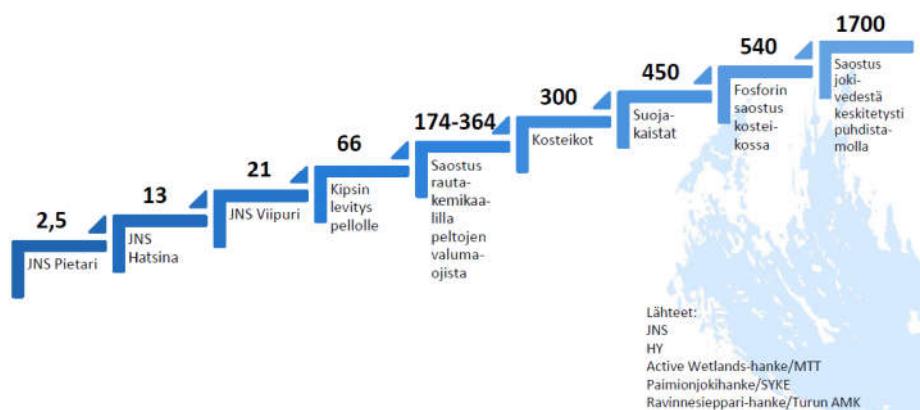
- Tulokuorma 90 kg/d, keskiarvo vuosina 2014-2016.
- Vesistökuormitus 2,4 kg/d, keskiarvo vuosina 2014-2016.
- Kiekkosuodatus (alustavia arvioita)
  - Vesistökuormitus 1,2 kg/d
  - Investointi 1,5 milj. €
  - Vuosikustannus 0,15 milj €
  - Päästövähennyksen hinta 340 €/kg P

[#vesihuolto2018](#)
[@saarinen_risto](#)

Parvoon **vesi**
Borgå **vatten**

Kustannustehokkuuksia, eur/kgP

#vesihuolto2018
[@saarinen_risto](https://twitter.com/saarinen_risto)